

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA BO'LAJAK TARBIYACHILARNING PEDAGOGIK KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Muhammadiyeva Feruza Turakulovna

Termiz davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning dolzarbligi, zamonaviy talablari hamda amaliy yo'nalishlari yoritiladi. Kommunikativ kompetensiyaning mazmuni, tarkibiy qismlari, tarbiyachining kasbiy faoliyatidagi o'rni va uni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, rolli o'yinlar, muloqotga yo'naltirilgan mashg'ulotlar hamda shaxsiy rivojlanish treninglarining ta'siri muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: muloqot kompetensiyasi, bo'lajak tarbiyachi, maktabgacha ta'lim, pedagogik texnologiya, kommunikativ ko'nikma, rolli o'yin, pedagogik muloqot.

Kirish

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri bu, albatta pedagoglarning, xususan, bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ salohiyatini rivojlantirishdir. Tarbiyachi faoliyatining asosiy qismi bola, ota-ona va pedagogik jamoa bilan samarali muloqot qilishga tayanadi. Shuning uchun ham kommunikativ kompetensiya tarbiyachi kasbiy tayyorgarligining asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim talabalarining muloqot madaniyatini shakllantirish uchun yangicha pedagogik yondashuvlarni talab qiladi, chunki bolalarning psixologik ehtiyojlari, kommunikativ xususiyatlari hamda pedagogik jarayonga qo'yiladigan talablar tobora murakkablashmoqda.

Asosiy qism

Pedagogik kommunikativ kompetensiya - bu tarbiyachining bolalar bilan til topishishi, ularni tinglashi, psixologik holatini anglay olishi, o'z fikrini aniq, muloyim va ta'sirchan tarzda yetkazishi, konfliktlarni bartaraf etishi hamda o'zaro ishonch muhitini yaratish qobiliyatlari majmuasidir. Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ sifatlarini rivojlantirish bir nechta yo'nalishlarda olib boriladi:

1. **Nutq madaniyatini shakllantirish.** To'g'ri talaffuz, ifodali nutq, bolalar yoshiga mos tushuntirish usullari o'rgatiladi.
2. **Emotsional-intellektni rivojlantirish.** Talabalarda empatiya, sabr, mehribonlik, diqqat bilan tinglash kabi sifatlar mustahkamlanadi.

3. **Pedagogik muloqot texnikalarini egallash.** Ochiq savollar berish, muloyim ohangda gapirish, muammoni konstruktiv hal qilish bo'yicha mashqlar tashkil etiladi.

4. **Ijtimoiy rollarni tushunish.** Tarbiyachi, bola, ota-ona o'rtasidagi muloqot rollari rolli o'yinlar orqali modelashtiriladi.

5. **Zamonaviy raqamli muloqot ko'nikmalari.** Onlayn maslahatlar, ota-onalar bilan virtual aloqa va elektron kommunikatsiya madaniyati shakllantiriladi.

Kommunikativ kompetensiyaning rivoji tarbiyachining nafaqat kasbiy qobiliyatlariga, balki shaxsiy fazilatlariga ham bevosita bog'liq. Shuning uchun shaxsiy rivojlanish treninglari ham tayyorgarlik jarayonining muhim qismiga aylanmoqda.

Metod va muhokamalar.

Kasbiy tayyorgarlik jarayonida qo'llaniladigan yana bir muhim metod – bu reflektiv amaliyotdir. Refleksiya kundaliklari yuritish, guruhii fikr almashuvlar va o'z ustida tahliliy ishlash talabalarni o'z pedagogik harakatlarini chuqurroq anglashga yordam beradi. Bunday yondashuv nafaqat o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki bo'lajak tarbiyachilarda mas'uliyatli va ongli kasbiy pozitsiyani shakllantiradi. Shuningdek, muammoli vaziyatlarga asoslangan ta'lim texnologiyalari bo'lajak pedagoglarning mustaqil yechim topish qobiliyatini kuchaytiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivoji, xulqi yoki ota-onalar bilan muloqotga doir real holatlardan tuzilgan amaliy topshiriqlar orqali talabalar nazariy bilimlarni amaliy qarorlar bilan bog'lashni o'rganadilar. Bu ularda tezkor fikrlash, moslashuvchanlik va pedagogik sezgirlikni rivojlantiradi. Institutlar hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik ham metodik jarayonning ajralmas bo'lagi hisoblanadi. Tajriba-sinov mashg'ulotlari, amaliyot davridagi ustoz-shogird tizimi, hamkorlikda tashkil etilgan seminarlar talabalar uchun real pedagogik muhitni chuqur anglash imkonini yaratadi. Bu esa nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlaydi hamda kasbiy ijtimoiylashuv jarayonini tezlashtiradi. Shu bilan birga, interfaol va ijodiy metodlarning qo'llanishi - masalan, hikoya qilish, art-terapiya elementlari, rolli o'yinlar, rivojlantiruvchi didaktik mashg'ulotlar – bo'lajak tarbiyachilarni maktabgacha ta'limning haqiqiy jarayoniga yanada yaqinlashtiradi. Ular o'yin orqali o'rganish, bolalarning emotsional reaksiyalarini tushunish va ijodiy fikrlash kabi muhim jarayonlarni amalda kuzatib o'rganadilar. Bo'lajak tarbiyachilarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda quyidagi metodlar eng samarali deb qaraladi:

ROLI O'YINLAR METODI. TALABALAR TARBIYACHI, BOLA YOKI OTA-ONA ROLIDA TURLI VAZIYATLARNI SAHNALASHTIRADILAR. BU ULARGA REAL HAYOTDAGI MULOQOT VAZIYATLARIGA TAYYOR BO'LISH IMKONINI BERADI.

MUHOKAMALAR DAVOMIDA IJOBIY VA SALBIY MULOQOT USLUBLARI TAHLIL QILINADI.

INTERAKTIV TRENINGLAR. TRENINGLARDA TINGLASH KO'NIKMALARI, O'Z FIKRINI IFODALASH, KONFLIKTLARNI YUMSHOQ HAL QILISH, HISSIY BARQARORLIKNI SAQLASH KABI MASALALAR O'RGATILADI. TALABALAR JUFTLIKLAR VA KICHIK GURUHLARDA ISHLAYDILAR, BU ESA ULARNING O'ZARO MULOQOTINI KUCHAYTIRADI.

MODELLASHTIRILGAN PEDAGOGIK VAZIYATLAR. O'QITUVCHI TOMONIDAN YARATILGAN "QIYIN BOLA", "JIQQILDOQ BOLA", "OTA-ONANING NOROZILIGI" KABI VAZIYATLAR TALABA TOMONIDAN YECHILADI. NATIJADA TALABADA FIKRLASH, TAHLIL QILISH VA TO'G'RI KOMMUNIKATIV YECHIM TOPISH KO'NIKMASI RIVOJLANADI.

RAQAMLI MULOQOT METODLARI. ELEKTRON PLATFORMALARDA SAVOL-JAVOB, VIDEO-MULOQOT, ONLAYN SUHBAT SENARIYLARI ORQALI BO'LAJAK TARBIYACHILAR ZAMONAVIY MULOQOT VOSITALARIDAN FOYDALANISHNI O'RGANADILAR. MUHOKAMA JARAYONLARIDA KUZATILISHICHA, KOMMUNIKATIV MASHG'ULOTLAR O'TKAZILGAN GURUHLARDA TALABALAR O'ZARO MULOQOTGA FAOLROQ KIRISHGAN, FIKR BILDIRISHDAN CHO'CHIMAGAN VA PEDAGOGIK VAZIYATLARGA NISBATAN MUSTAQIL YONDASHGAN.

XULOSA.

Maktabgacha ta'limda tarbiyachi faoliyatining muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning kommunikativ madaniyati va muloqot ko'nikmalariga bog'liq. Shuning uchun bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish oliy ta'lim muassasalari oldidagi eng muhim vazifalardan biridir. Rolli o'yinlar, interaktiv treninglar, raqamli muloqot mashqlari va psixologik treninglar yordamida talabalarda empatiya, sabr, ijobiy muloqot, konstruktiv fikrlash kabi sifatlar shakllanadi. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida bolalar bilan sog'lom, ishonchli va samarali muloqot o'rnatish imkonini beradi. Rivojlangan kommunikativ kompetensiya tarbiyachining pedagogik muvaffaqiyatining asosiy garovidir.

REFERENCES

1. Bettelheim, B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales. New York: Vintage Books, 2010. – 352 p."A classic work explaining the psychological and therapeutic value of fairy tales for children"

2. **Zipes, J.** Fairy Tales and the Art of Subversion. New York: Routledge, 2021. – 280 p. "A scholarly analysis of fairy tales as educational and developmental tools in early childhood"

3. Muhammadiyeva, F. T. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTINI BOSHQARISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA AHAMIYATI. *Oriental Art and Culture*, 4(5), 216-223.

4. Muhammadiyeva, F. T. Technology familiarization of preschoolers with various materials through cognitive research activities. *European research*, 1, 75.

5. Muhammadiyeva, F. (2023). THE ROLE OF PEDAGOGICAL WORKERS OF THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION IN SOCIAL ACTIVITIES WITH CHILDREN. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(4), 94-96.

6. Muhammadiyeva, F. T. (2025). TO DEVELOP THE QUALITIES OF RESPONSIBILITY AND INITIATIVE IN CHILDHOOD IS THE PERIOD OF ACQUIRING THE STANDARDS OF HUMAN SOCIAL LIFE. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 3(1), 441-443.

7. Muhammadiyeva, F. (2025). Tarbiya ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida: an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI*, 3(9).

8. Muhammadiyeva, F. T., & Musayeva, D. Z. (2024). MAKTABGACHA YOSHDA GI BOLALARNING YOSHGA DOIR PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Экономика и социум*, (11-2 (126)), 312-314.

9. Мухаммадиева, Ф., & Отахожаева, Б. (2025). THE SIGNIFICANCE OF ACCOMMODATION WITH THE ENVIRONMENT IN THE DEVELOPMENT OF SPEECH IN PRESCHOOL CHILDREN. *Международный мультидисциплинарный журнал исследований и разработок*, 1(4), 343-345.

10. Muhammadiyeva, F. T. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTINI BOSHQARISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA AHAMIYATI. *Oriental Art and Culture*, 4(5), 216-223.

11. Turakulovna, M. F. (2022). Preschooler's portfolio as a means of de. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(5), 37-42.

12. Muhammadiyeva, F. (2025). Tarbiya ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida: an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI*, 3(9).

13. Muhammadiyeva, F. T., & Mamadaliyeva, M. M. (2021). Competence of the educator in the organization of visual activities. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 1(2), 100-103.

14. Dolhopol, O. O., Herasymchuk, T. V., Berestova, A. A., & Goltvenytska, M. V. (2022). Creative Teaching Methods in the Formation of Language and Speech Competencies: Experience Working with Arab Students. *Arab World English Journal*, 13(2), 473-489.

15. Turaqulovna, M. F. (2021). Psychological factors in the development of professional competences of trainees increasing qualification in the system of public education. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research*

Journal, 11(3), 320-327.

16. TURAKULOVNA, F. M. The Specific Features Of Physical Development Of Children Of Different Ages. *JournalNX*, 6(11), 407-411.

17. Мухаммадиева, Ф., & Отахожаева, Б. (2025). THE SIGNIFICANCE OF ACCOMMODATION WITH THE ENVIRONMENT IN THE DEVELOPMENT OF SPEECH IN PRESCHOOL CHILDREN. *Международный мультидисциплинарный журнал исследований и разработок*, 1(4), 343-345.

18. Muhammadiyeva Feruza Turakulovna. (2023). MAKTABGACHA TA'LIMDA BOSHQARUV XUSUSIYATLARI VA UNING AHAMIYATI. *Journal of New Century Innovations*, 38(1), 152–156. Retrieved from <https://newjournal.org/new/article/view/8910>

19. Мухаммадиева Феруза Туракуловна. (2023). ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 31(1), 98–102. Retrieved from <https://newjournal.org/01/article/view/8928>

20. AS A FACTOR OF EDUCATION- SOCIALIZATION. (2023). *Academia Science Repository*, 4(04), 453-456. <https://academiascience.com/index.php/repo/article/view/192>

21. BADIIY ADABIYOT VOSITASIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA:

M Feruza Научно-практическая конференция, 1112-1115

22. CREATIVE APPROACH TO THE PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE EDUCATOR

MF Turakulovna POLISH SCIENCE JOURNAL, 84

23. Muhammadiyeva, F. T. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTINI BOSHQARISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA AHAMIYATI. *Oriental Art and Culture*, 4(5), 216-223.

24. Turakulovna, M. F. (2022). Preschooler's portfolio as a means of de. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(5), 37-42.

25. Muhammadiyeva, F. (2025). Tarbiya ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida: an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI*, 3(9).

26. Muhammadiyeva, F. T., & Mamadaliyeva, M. M. (2021). Competence of the educator in the organization of visual activities. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 1(2), 100-103.